

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Focus

Op research & development >

Jaarverslag WBSO in 2024

>> *Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

In opdracht van het ministerie van
Economische Zaken

Voorwoord

Nederland is een land van knappe koppen en gouden handen. Vernieuwing en slim omgaan met uitdagingen zit ons in het bloed. De kansen die nieuwe technologieën ons bieden mogen we niet laten liggen.

Om de toenemende internationale concurrentie het hoofd te kunnen bieden, is het voor Nederlandse bedrijven van groot belang om te investeren in innovatieve technologie. Deze innovaties zijn nodig om slimmer te werken en zorgen voor meer productiviteit. Ze zijn bovendien onmisbaar om maatschappelijke uitdagingen het hoofd te kunnen bieden. Ze helpen bij de aanpak van belangrijke vragen en problemen op het gebied van veiligheid, zorg, energie-voorziening en digitalisering.

De Wet bevordering speur- en ontwikkelingswerk (WBSO) stimuleert zowel het grootbedrijf als het midden- en kleinbedrijf (mkb) om te investeren in onderzoek en ontwikkeling. Dankzij de WBSO kunnen ondernemers meer tijd en geld besteden aan research en development.

Tispa Medical is hier een mooi voorbeeld van. Met hun machines kunnen artsen sneller een nauwkeurige diagnose stellen en patiënten eerder helpen. Of neem de woningen die kant-en-klaar uit de fabriek komen. Met deze oplossing levert bouwbedrijf Van Wijnen een belangrijke bijdrage aan het aanpakken van het woningtekort in Nederland. Ook de gebroeders Borre weten met technologie maatschappelijk impact te maken. Met hun bedrijf, Robor Electronics, ontwikkelden zij een nieuwe methodiek om hulpdiensten te ondersteunen door met sonar en een drone lichamen op te sporen onder water. Deze en andere ondernemers vertellen in dit jaarverslag hoe zij mede dankzij de WBSO nieuwe producten of toepassingen hebben ontwikkeld. Inspirerend om hun verhalen te lezen.

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

In totaal maakten bijna 19.000 bedrijven in 2024 gebruik van de WBSO-regeling. Maar liefst 97,2% van de aanvragers behoorden tot het midden- en kleinbedrijf. Meer dan ooit!

Ik hoop dat u de verhalen van de ondernemers in dit jaarverslag met net zoveel bewondering en interesse leest als ik. Het zijn uiteenlopende verhalen en slechts een paar voorbeelden van alle projecten die in 2024 door het hele land zijn uitgevoerd met steun van de WBSO. De rode draad? Ondernemen is innoveren. Het maakt prachtig zichtbaar dat Nederlandse ondernemers, groot en klein, dagelijks kansen verzilveren. Zij zijn onmisbaar voor een sterke Nederlandse economie en maken met hun innovaties ons leven een stukje prettiger. Aan alle ondernemers daarvoor mijn grote dank en waardering.

Dirk Beljaarts

Minister van Economische Zaken

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

2024 in een notendop

WBSO

Uitgelicht

- ¹ Technisch-wetenschappelijke onderzoeksprojecten.
- ² De definitieve uitputting is bekend op Prinsjesdag.

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

Praktijkverhalen

Van bierbrouwen naar bioplastics

De oceaan als duurzame energiebron

Technologie met maatschappelijke impact

Farmacie en chemie veiliger en zuiniger

Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort

Snelle en nauwkeurige diagnoses

Efficiënte koeling en verwarming

IJs met impact

Voorwoord

2024 in een notendop

▼ Praktijkverhalen

1. Van bierbrouwen naar bioplastics
2. De oceaan als duurzame energiebron
3. Technologie met maatschappelijke impact
4. Farmacie en chemie veiliger en zuiniger
5. Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort
6. Sneller en nauwkeuriger diagnoses stellen
7. Efficiënte koeling en verwarming
8. IJs met impact

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

1

12 VERANTWOORDE
CONSUMPTIE
EN PRODUCTIE

Praktijkverhalen Van bierbrouwen naar bioplastics

De Rotterdamse innovatieve start-up Outlander Materials zet afval om in biogebaseerde, composteerbare verpakkingen. Zo bieden ze een veilig en milieuvriendelijk alternatief voor wegwerpplastic. Oprichtster en CEO Lori Goff kwam er als amateurbierbrouwer al snel achter hoeveel afval er vrijkomt bij het brouwen. Dat zette haar aan het denken: waarom zou ze deze afvalstromen niet gebruiken als basis voor nieuwe, functionele materialen? Inmiddels werkt het team van Outlander Materials aan een toekomst zonder schadelijke plastics. Hun droomproduct om te verpakken? “Stroopwafels of Wilhelmina-pepermunt,” lacht Goff. “Dat zou het perfecte Nederlandse circulaire product zijn.” Dankzij de WBSO kan het bedrijf de juiste onderzoekers aannemen en zo hun innovatieve technologie verder ontwikkelen. Ze hopen dat er over 5 jaar een kleine commerciële productie draait.

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

- ▶ 1. Van bierbrouwen naar bioplastics
- 2. De oceaan als duurzame energiebron
- 3. Technologie met maatschappelijke impact
- 4. Farmacie en chemie veiliger en zuiniger
- 5. Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort
- 6. Sneller en nauwkeuriger diagnoses stellen
- 7. Efficiënte koeling en verwarming
- 8. IJs met impact

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

2

7 BETAALBARE EN
DUURZAME
ENERGIE

Praktijkverhalen De oceaan als duurzame energiebron

Duurzame energie is belangrijk voor de energietransitie. Naast wind en zon biedt water veel mogelijkheden. Zo vormen oceaanstromingen een potentiële energiebron van minimaal 700 gigawatt; ruim 2 keer alle kerncentrales wereldwijd. Equinox ontwikkelt innovatieve technologie om deze stromingen om te zetten in stabiele, duurzame én betaalbare energie. Hiervoor ontwikkelen ze een uniek turbine-op-turbine-systeem. Mede dankzij de WBSO kan Equinox hun ontwikkeling stap voor stap financieren. “De WBSO biedt voor ons relevante fiscale voordelen en langetermijnperspectieven”, vertelt COO Andries van Unen. Equinox werkt aan een demonstratiemodel voor hun turbine. De uiteindelijke droom? Hun oplossing wereldwijd inzetten.

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Van bierbrouwen naar bioplastics
- ▶ 2. De oceaan als duurzame energiebron
3. Technologie met maatschappelijke impact
4. Farmacie en chemie veiliger en zuiniger
5. Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort
6. Sneller en nauwkeuriger diagnoses stellen
7. Efficiënte koeling en verwarming
8. IJs met impact

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

3

Praktijkverhalen

Technologie met maatschappelijke impact

9 INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR15 LEVEN OP
HET LAND

De gebroeders Borre hebben een neus voor innovatieve oplossingen én de ambitie om levens te redden, van mens en dier. Hun bedrijf Robor Electronics ontwikkelt technologie waarmee zij direct maatschappelijke impact kunnen maken. Zoals een zendertje om de Aziatische hoornaar te kunnen volgen naar het nest. Deze invasieve exoot bedreigt onze bijen. Of een nieuwe methodiek om hulpdiensten te ondersteunen, door met sonar en een drone lichamen op te sporen onder water. Mede dankzij de WBSO durven ze meer risico te nemen. Projectmanager Matthijs Nederveen: “De regeling geeft ons de ruimte te innoveren zonder direct financieel verlies te lijden. Het is motiverend dat de overheid oog heeft voor kleine, innovatieve mkb'ers.”

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Van bierbrouwen naar bioplastics
2. De oceaan als duurzame energiebron
- 3. Technologie met maatschappelijke impact
4. Farmacie en chemie veiliger en zuiniger
5. Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort
6. Sneller en nauwkeuriger diagnoses stellen
7. Efficiënte koeling en verwarming
8. IJs met impact

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

Praktijkverhalen

Farmacie en chemie veiliger en zuiniger

Twee techneuten met een goed idee, zo startten Wouter Stam en Wessel Hengeveld in 2008 het bedrijf Flowid. “Als je grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen moet mengen, zoals oplosmiddelen en zoutzuur, ontstaan chemische reacties. Het proces om die chemische reacties in de hand te houden, kan dagen duren. Onze Flow reactoren maken dit proces sneller, veiliger en vaak ook met een grote CO₂-vermindering en een lager energieverbruik. Onze microreactoren zijn een stuk kleiner dan de gebruikelijke reactoren, maar passen wel in de bestaande infrastructuur van een fabriek.” Wouter is enthousiast over de WBSO: “We werken vanaf het begin met de WBSO en hebben er direct veel aan gehad. Het aanvragen is laagdrempelig, de adviseurs zijn benaderbaar en we kunnen ook inhoudelijk overleggen. Voor ons heeft de WBSO alleen maar voordelen.”

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Van bierbrouwen naar bioplastics
2. De oceaan als duurzame energiebron
3. Technologie met maatschappelijke impact
- 4. Farmacie en chemie veiliger en zuiniger
5. Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort
6. Sneller en nauwkeuriger diagnoses stellen
7. Efficiënte koeling en verwarming
8. IJs met impact

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

5

11 DUURZAME
STEDEN EN
GEMEENSCHAPPEN*Praktijkverhalen***Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort**

Bouwbedrijf Van Wijnen wil met hun Fijn Wonen-concept een steentje bijdragen aan de oplossing voor het woningtekort. “Het geeft me energie dat ik een maatschappelijk probleem help oplossen”, vertelt Jelmer Sturm, Public Affairs-manager bij Van Wijnen. De woningen komen kant-en-klaar uit de fabriek. “Zo kunnen we per dag met ongeveer 10 man 1 à 2 woningen wind- en waterdicht op de bouwplaats in elkaar zetten”, vertelt Sturm. “Dit maakt bouwen sneller en milieuvriendelijker én de bouwplaats is veiliger, omdat we vaak geen steigers nodig hebben.” De WBSO-regeling speelt een belangrijke rol in het ontwikkeltraject van nieuwe technieken. Sturm beveelt de WBSO dan ook van harte aan. “Het is een stabiele regeling, de voorwaarden zijn elk jaar vrijwel hetzelfde. Dat maakt de WBSO betrouwbaar en voorspelbaar.”

Voorwoord**2024 in een notendop****Praktijkverhalen**

1. Van bierbrouwen naar bioplastics
2. De oceaan als duurzame energiebron
3. Technologie met maatschappelijke impact
4. Farmacie en chemie veiliger en zuiniger
- 5. Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort
6. Sneller en nauwkeuriger diagnoses stellen
7. Efficiënte koeling en verwarming
8. IJs met impact

Trends**Kerncijfers****Geografische spreiding****Technologiegebied****Leeswijzer***Deel via:*

6

3 GOEDE
GEZONDHEID
EN WELZIJN

Praktijkverhalen Sneller en nauwkeuriger diagnoses stellen

Tispa Medical maakt machines die helpen bij het onderzoeken van weefsel-monsters. Artsen en onderzoekers gebruiken deze monsters om te kijken of iemand ziek is, bijvoorbeeld of er kanker in het weefsel zit. Met de machines van Tispa Medical kunnen artsen sneller een diagnose stellen, waardoor zij patiënten eerder kunnen helpen. Het unieke aan de machines van Tispa? In plaats van giftige hulpstoffen, gebruikt het bedrijf innovatieve CO₂-technologie. Hierdoor is ook de kwaliteit van het DNA uit het weefsel, dat nodig is voor onderzoek, beter dan bij conventionele technieken. Dankzij de WBSO kan Tispa Medical hun technologie blijven ontwikkelen en de kosten beheersen. “Wij kunnen blijven testen en verbeteren, omdat de WBSO ons ondersteunt. Dit is cruciaal voor ons als klein bedrijf in een conservatieve sector,” vertelt Ian Spoelstra, Managing Director bij Tispa Medical.

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Van bierbrouwen naar bioplastics
2. De oceaan als duurzame energiebron
3. Technologie met maatschappelijke impact
4. Farmacie en chemie veiliger en zuiniger
5. Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort
- 6. Sneller en nauwkeuriger diagnoses stellen
7. Efficiënte koeling en verwarming
8. IJs met impact

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

7

7 BETAALBARE EN
DUURZAME
ENERGIE

Praktijkverhalen

Efficiënte koeling en verwarming

Omega Thermo Products is gespecialiseerd in geavanceerde laserlastechnologie en innovatieve Pillow Plate warmtewisselaars. Pillow Plates zijn laser-gelaste platen die gebruikt worden in warmtewisselaars en zorgen voor efficiënte industriële koeling en verwarming. General Manager Harold Mulder: “Omdat onze technologie zo vernieuwend is, zijn er weinig bestaande theorieën en modellen om op voort te bouwen. Daarom is Research & Development (R&D) erg belangrijk voor ons.” Het bedrijf voerde met behulp van de WBSO een technisch-wetenschappelijk onderzoeksproject uit. “R&D brengt niet direct inkomsten op, toch zien wij investeren in technologische ontwikkeling als een natuurlijke stap in het versterken van onze eigen kennis en expertise. De WBSO-regeling levert hierin een waardevolle bijdrage door ruimte te creëren voor verdere verdieping en versnelling van onze innovaties.”

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Van bierbrouwen naar bioplastics
2. De oceaan als duurzame energiebron
3. Technologie met maatschappelijke impact
4. Farmacie en chemie veiliger en zuiniger
5. Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort
6. Sneller en nauwkeuriger diagnoses stellen
- 7. Efficiënte koeling en verwarming
8. IJs met impact

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

8

3
GOEDE
GEZONDHEID
EN WELZIJN12
VERANTWOORDE
CONSUMPTIE
EN PRODUCTIE

Praktijkverhalen

IJs met impact

Het ijs van de toekomst. Daarvoor zit je goed bij ijsmerk Goodoo. De naam is een speelse verwijzing naar ‘do good’ en ‘go do’ – perfect passend bij hun missie om een positieve impact te maken op mens, dier en planeet. Mede dankzij de WBSO kan het bedrijf hun ijs naar een hoger niveau tillen: innovatiever, duurzamer én lekkerder. Bijvoorbeeld door zuivel te vervangen voor cashewnoten, wat de CO₂-uitstoot verlaagt. Een bijzondere afzetmarkt voor Goodoo is de zorgsector. Zij leveren hun ijsjes aan onder andere ziekenhuizen, zoals het Maxima Kinderziekenhuis. “Bezoekers kunnen de ijsjes kopen en patiënten krijgen ze na operaties als een gezonder alternatief voor suikerhoudend ijs”, zegt Roderick Verplanken, mede-eigenaar van Goodoo. Verplanken is enthousiast over de WBSO: “De WBSO stimuleert productinnovatie. Zo kunnen start-ups zoals wij uitgroeien tot de bedrijven van de toekomst.”

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Van bierbrouwen naar bioplastics
2. De oceaan als duurzame energiebron
3. Technologie met maatschappelijke impact
4. Farmacie en chemie veiliger en zuiniger
5. Een kant-en-klare oplossing voor het woningtekort
6. Sneller en nauwkeuriger diagnoses stellen
7. Efficiënte koeling en verwarming
- 8. IJs met impact

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

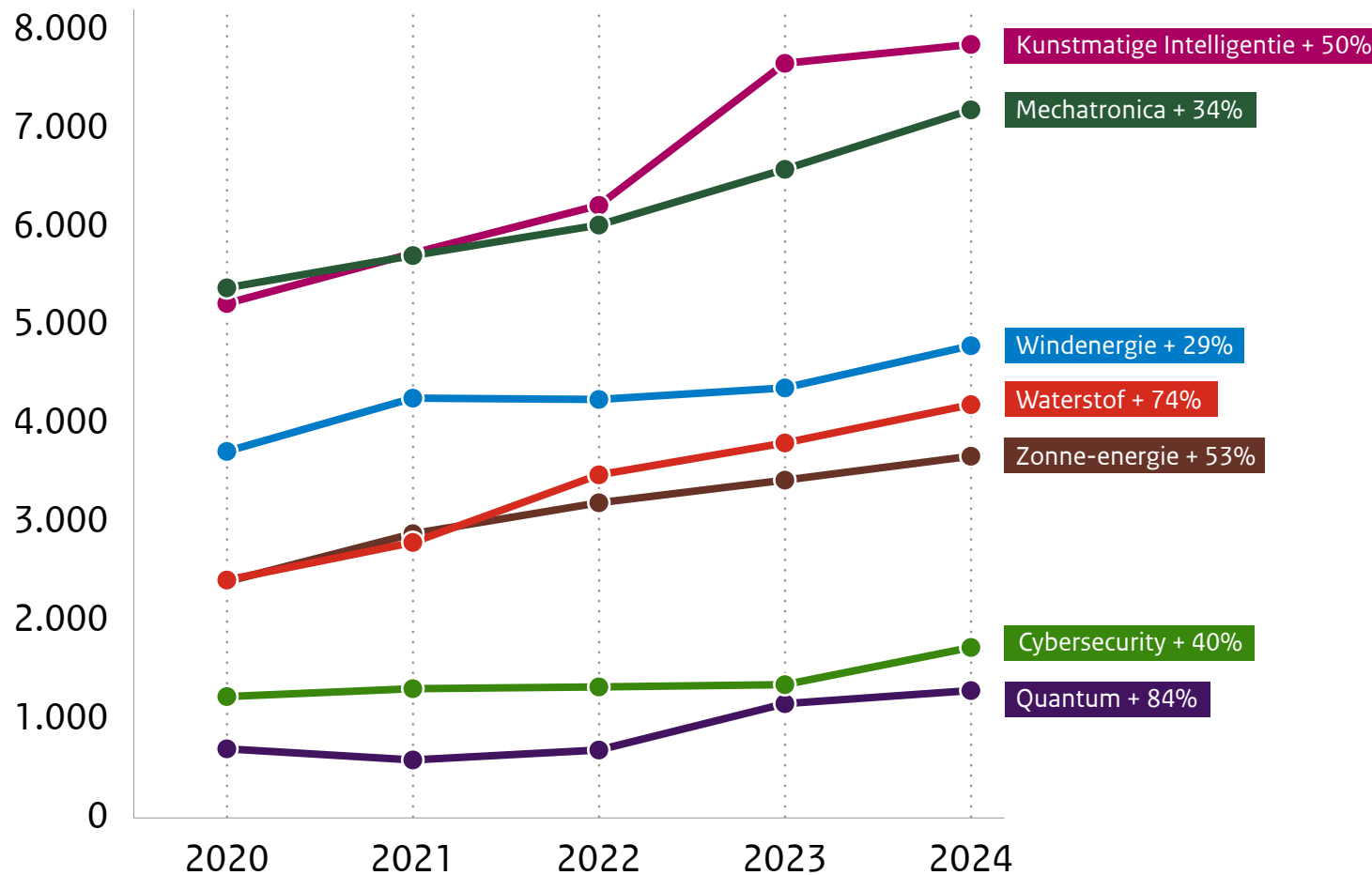
Leeswijzer

Deel via:

R&D trends

Bedrijven gebruiken en ontwikkelen tijdens de R&D-werkzaamheden steeds meer kunstmatige intelligentie (AI). Dit weerspiegelt de ontwikkelingen in de maatschappij waar AI ook een steeds prominenter plek inneemt. In 2024 besteedden bedrijven ruim 7.800 R&D-arbeidsjaren aan R&D waar AI een onderdeel van vormt. Dit is 50% meer dan 5 jaar geleden. Een nieuwe trend in R&D in Nederland is cybersecurity; de R&D-arbeidsjaren zijn hier de afgelopen 5 jaar met 40% toegenomen tot ruim 1.700.

Figuur 1: Aantal R&D-arbeidsjaren per subthema

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

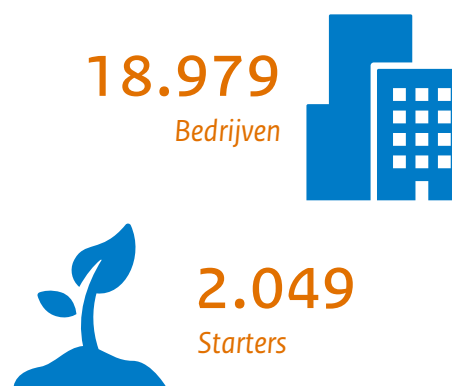
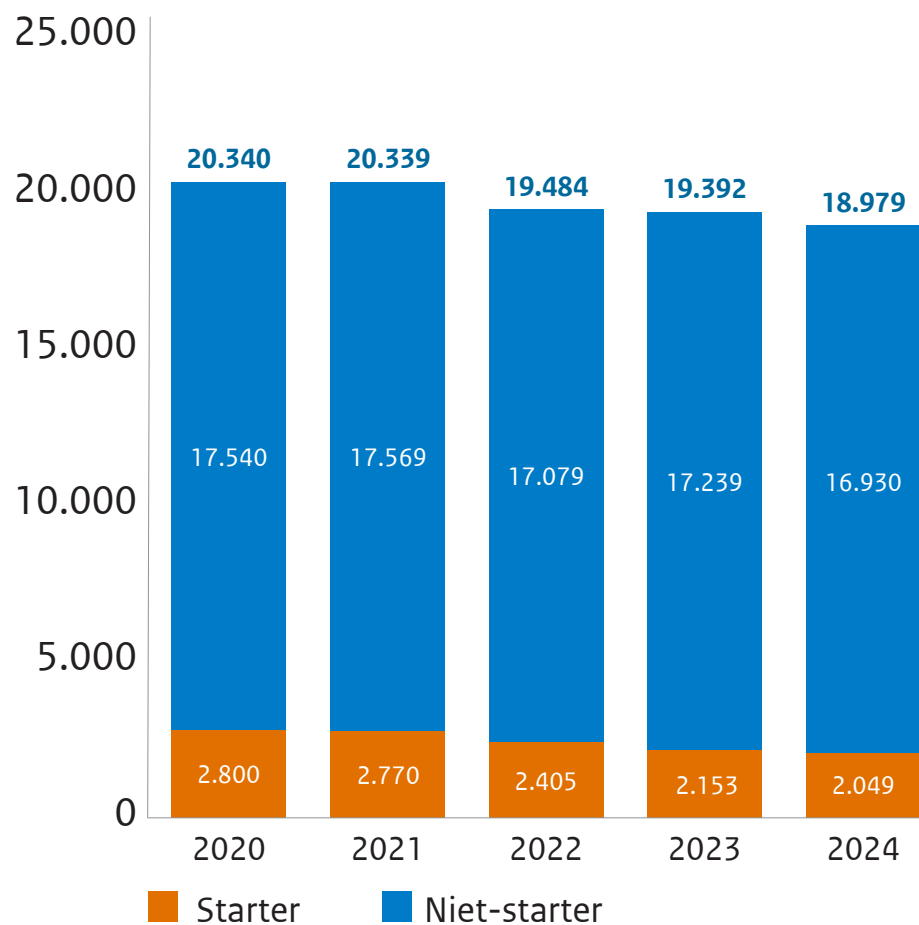
Leeswijzer

Deel via:

Bedrijven

In 2024 maakten bijna 19.000 bedrijven, waarvan bijna 1.000 zelfstandig ondernemers, gebruik van de WBSO. Dat zijn iets minder bedrijven en zelfstandigen dan in 2023. Van de in totaal 18.979 ondernemingen hoort 97,2% tot het midden- en kleinbedrijf (mkb). In totaal hebben 2.049 bedrijven en zelfstandig ondernemers de startersfaciliteit met extra belastingvoordeel gebruikt.

Figuur 2: Aantal bedrijven en zelfstandige ondernemers met een S&O-verklaring

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

- ▶ 1. Bedrijven
- 2. Projecten en arbeidsjaren
- 3. Kosten en belastingvoordeel

Geografische spreiding

Technologiegebied

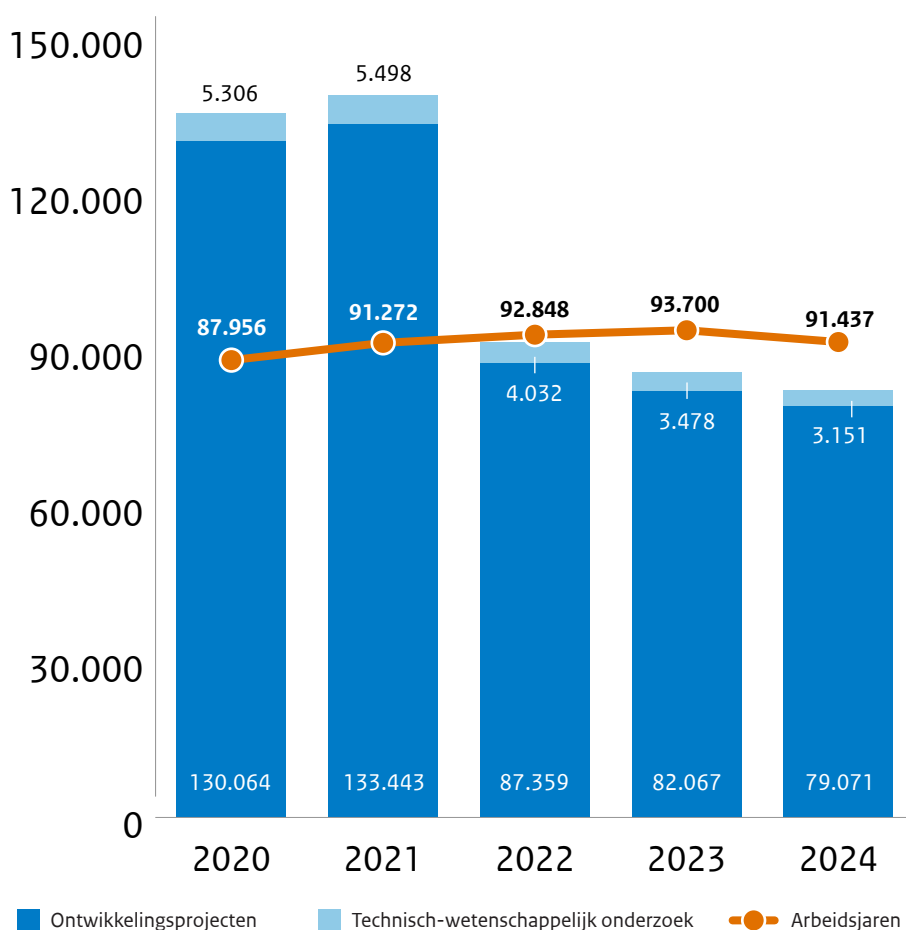
Leeswijzer

Deel via:

Projecten en arbeidsjaren

In 2024 kende RVO 82.222 R&D-projecten toe. Dat is minder dan in voorgaande jaren. Kijken we hoeveel uren voor speur- en ontwikkelingswerk (S&O) zijn toegekend, dan zien we in 2024 een daling ten opzichte van 2023 en 2022, maar een stijging ten opzichte van de jaren daarvoor. Bij 96% van deze R&D-projecten gaat het om de ontwikkeling van een product, productieproces of programmatuur. Bij 4% van de projecten gaat het om technisch-wetenschappelijk onderzoek.

Figuur 3: Aantal toegekende projecten, naar verschillende projecttypen en R&D-arbeidsjaren³

 82.222
Projecten

91.437
Arbeidsjaren

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

1. Bedrijven
- ▶ 2. Projecten en arbeidsjaren
3. Kosten en belastingvoordeel

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

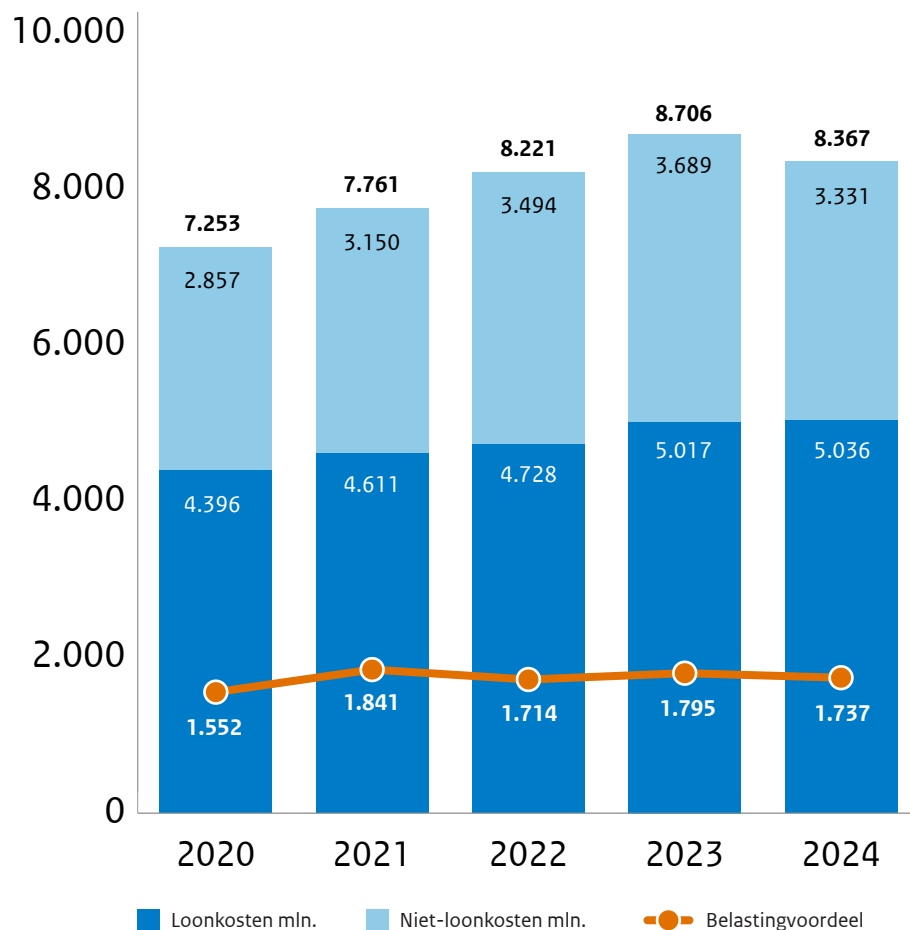
³ De daling in het aantal projecten in 2022 komt door een wijziging in de manier van aanvragen. Vervolgprojecten in hetzelfde jaar hoeven niet meer apart aangevraagd te worden.

Deel via:

Kosten en belastingvoordeel

In 2024 liggen de toegekende kosten voor R&D 3,9% lager dan in 2023. In totaal wilden bedrijven ongeveer € 8,4 miljard in R&D investeren. Uiteindelijk heeft RVO € 1,7 miljard aan fiscaal voordeel (S&O-afdrachtvermindering) toegekend. Dat voordeel is iets lager dan 2023. Bedrijven die gebruikmaken van de WBSO, gebruikten in 2024 uiteindelijk € 1,3 miljard⁴ waarmee zij hun kosten voor R&D kunnen verlagen.

Figuur 4: Toegekende kosten & belastingvoordeel, exclusief zelfstandige ondernemers

 € 8,4 mld
Totale kosten

 € 5,0 mld
Loonkosten

 € 3,3 mld
Niet-loonkosten

 € 1,7 mld
Belastingvoordeel

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

1. Bedrijven
2. Projecten en arbeidsjaren
- ▶ 3. Kosten en belastingvoordeel

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

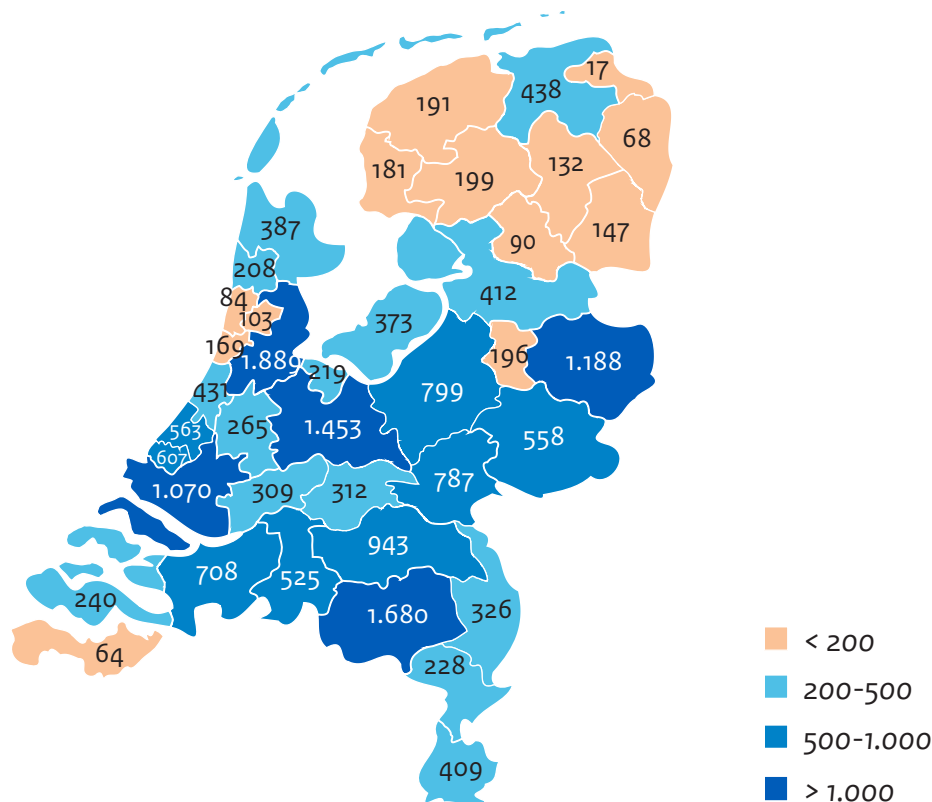
⁴ De definitieve uitputting is bekend op Prinsjesdag.

Deel via:

Bedrijven per regio

Van de 18.979 bedrijven die in 2024 gebruikmaakten van de WBSO, zijn 1.889 bedrijven gevestigd in het COROP-gebied⁴ Groot-Amsterdam. Deze regio heeft ook het grootste aandeel starters: 19%. Zuidoost-Noord-Brabant (1.680 bedrijven) en Utrecht (1.453 bedrijven) volgen als nummer 2 en 3. Het aandeel starters in deze regio's ligt met respectievelijk 12% en 14% lager dan in de regio Groot-Amsterdam, maar wel iets boven het gemiddelde binnen heel Nederland.

Figuur 5: Aantal bedrijven per COROP-gebied, inclusief zelfstandige ondernemers⁵

1.889
Bedrijven in
Groot-Amsterdam

19%
Starters in
Groot-Amsterdam

- ⁴ Een COROP-gebied is een regionaal gebied binnen Nederland dat deel uitmaakt van de COROP-indeling. Deze indeling wordt gebruikt voor analytische doeleinden. Om cijfers door de jaren heen goed te kunnen vergelijken, is de COROP-indeling sinds 1971 nauwelijks veranderd. Elk COROP-gebied heeft een centrale kern (bijvoorbeeld een stad) met een omliggend verzorgingsgebied. Er zijn 40 COROP-gebieden in Nederland.
- ⁵ Vanaf 2024 vraagt RVO specifiek naar de primaire locatie waar S&O wordt uitgevoerd. In vorige jaren werd uitgegaan van de hoofdlocatie van het bedrijf in het KVK-register. Hierdoor kunnen deze cijfers afwijken van de cijfers van vorige jaren.

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

- ▶ 1. Bedrijven per regio
- 2. Kosten per provincie

Technologiegebied

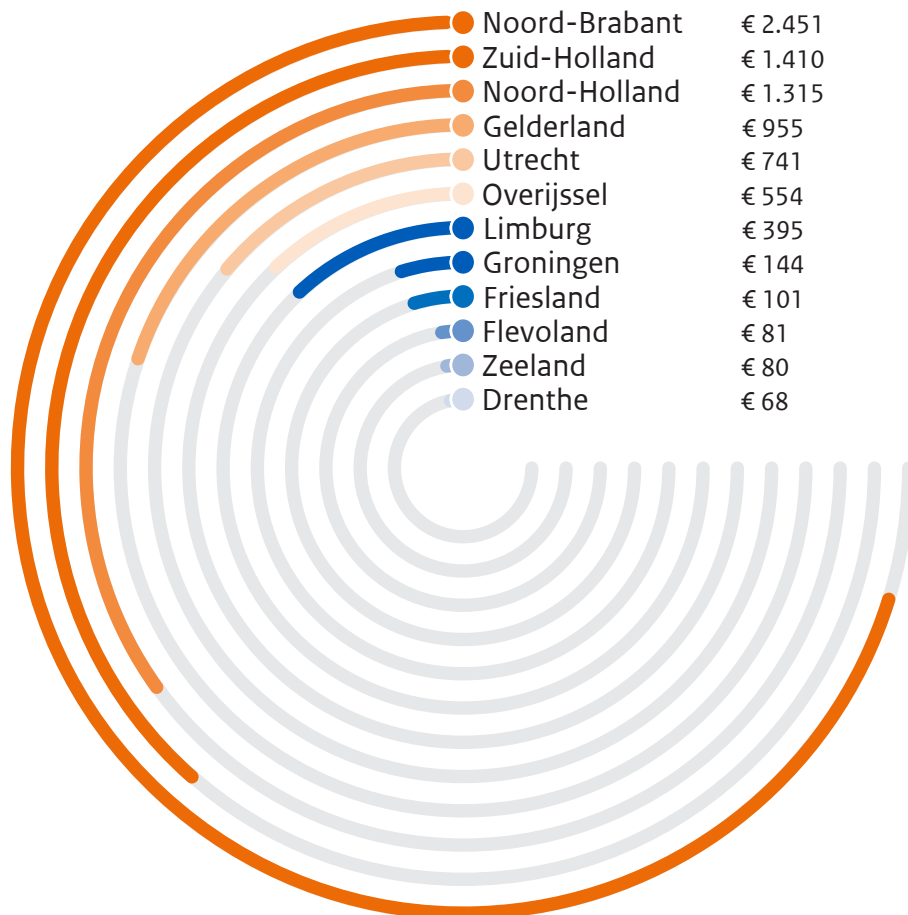
Leeswijzer

Deel via:

Kosten per provincie

Niet alle bedrijven die van de WBSO gebruikmaken, geven evenveel uit aan R&D. Daarom kijken we ook naar toegekende kosten voor R&D per provincie. De bedrijven in Noord-Brabant staan met € 2,5 miljard aan toegekende kosten voor R&D bovenaan. Zij geven samen 29% uit van alle kosten voor R&D in Nederland. Na Noord-Brabant volgen de provincies Zuid-Holland met € 1,4 miljard (17%) en Noord-Holland met € 1,3 miljard (16%).

Figuur 6: Toegekende kosten per provincie, exclusief zelfstandige ondernemers in miljoenen euro's

€ 2,5 mld
Noord-Brabant

€ 1,4 mld
Zuid-Holland

€ 1,3 mld
Noord-Holland

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

1. Bedrijven per regio
- ▶ 2. Kosten per provincie

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

Technologiegebied

In totaal hebben in 2024 5.655 bedrijven binnen het technologiegebied computer- en informatiewetenschappen (ICT) WBSO aangevraagd. Dat is 31% van alle bedrijven die gebruikmaakten van de WBSO. Bedrijven binnen de mechanische techniek hebben het meeste personeel voor R&D en geven ook het meest uit aan R&D (€ 2,2 miljard). Het gaat hierbij om 24.786 R&D-arbeidsjaren bij 4.584 bedrijven. Dat is een kwart van alle bedrijven die gebruikmaken van de WBSO. Zij ontvangen dan ook het meeste toegekende belastingvoordeel (S&O-afdrachtvermindering): € 434 miljoen.

Technologiegebied	Voorbeelden	Bedrijven	Arbeidsjaren	Kosten ⁶	Afdrachtvermindering ⁶
Aard- en milieuwetenschappen	geowetenschappen meteorologie klimaatonderzoek water & ecologie onderzoek	76	288	18	5
Biotechnologie	fermentatie genetica algemene biotechnologie	355	3.706	548	98
Bodem-, lucht- en water-technologie	geologische techniek mijnbouw luchtzuivering maritieme techniek waterzuivering recyclingtechniek	644	2.692	232	51
Chemische engineering	chemische proces engineering (productieprocessen)	423	2.360	239	49
Chemische wetenschappen	organische chemie anorganische chemie elektro chemie polymeer chemie colloïde chemie	271	2.203	337	62
Civiele techniek	constructietechniek bouw transporttechniek (o.a. bruggen) deltawerken	864	2.181	161	41
Computer- en informatie-wetenschappen	programmatuur ontwikkeling	5.655	22.740	1.372	351
Dierlijke wetenschappen	fokkerij visserij & schaal- en schelpdieren (incl. kweek) veterinaire wetenschappen	86	324	45	9
Elektrotechniek	robotica telecommunicatie computer hardware meettechniek	1.387	10.398	859	172
Fysische wetenschappen	straling magnetisme moleculen atomen thermodynamica	144	760	64	14
Gezondheidswetenschappen	zorg sport en fitness	82	823	42	8
Levensmiddelentechnologie	voedingsmiddelen drank genotsmiddelen diervoeding	679	2.541	283	58
Materialentechnologie	coatings composieten plastics hout textiel papier	1.398	3.557	323	77
Mechanische techniek	lucht- en ruimtevaart machinebouw koeltechniek	4.584	24.786	2.165	434
Medische technologie	medische instrumenten lab apparatuur	454	4.322	453	85
Medische wetenschappen & farma	geneesmiddelen geneeskunde (virologie, neurologie, cardiologie, enz.)	248	3.002	671	116
Nanotechnologie	nano-materialen (o.a. verf) nano-processen membranen	79	794	71	14
Plant aardige wetenschappen	planten, plantaardige productie of land-, tuin en bosbouw veredeling algen wieren	578	3.963	488	91
Totaal toegekend (exclusief zelfstandigen)		18.007	91.437	€ 8.367	€ 1.737

⁶ Toegekend in miljoen €

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

Leeswijzer

- Voor het verhogen van de leesbaarheid gebruiken we op de meeste plekken de term Research & Development (R&D) in plaats van de WBSO-formulering speur- en ontwikkelingswerk (afgekort tot S&O).
- De R&D-gegevens van de WBSO komen niet exact overeen met de R&D-gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Bij de WBSO tellen bijvoorbeeld R&D-uren gemaakt buiten de Europese Unie of van niet-technisch personeel niet mee.
- De WBSO-criteria voor het toekennen van een startersstatus aan bedrijven en zelfstandigen wijken af van de criteria voor innovatieve ‘start-ups’ en startende ondernemers bij de Kamer van Koophandel.
- Totale kosten zijn zowel loonkosten voor R&D als niet-loonkosten voor R&D (materiaal-, verbruikskosten en investeringen).
- Bedrijven zijn juridische entiteiten, zoals een bv, nv en zelfstandig ondernemers, waaraan WBSO is toegekend voor R&D-projecten.
- Toekenningen hebben betrekking op voorgenomen R&D-werkzaamheden. Uiterlijk 31 maart van het volgende jaar moeten ondernemers aan RVO melden hoeveel R&D zij daadwerkelijk hebben gerealiseerd. Deze realisaties zijn niet in dit jaarverslag opgenomen.
- In de periode oktober-december 2025 worden de gerealiseerde WBSO-jaarcijfers van 2024 gepubliceerd op de website www.bedrijvenbeleidinbeeld.nl

Voorwoord

2024 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

Kan ik via de WBSO mijn R&D-kosten verlagen?

En wat levert het mij dan op?

U weet het snel via de WBSO-wijzer.

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Hanzelaan 310 | 8017 JK Zwolle
Postbus 10073 | 8000 GB Zwolle
T +31 (0)88 042 42 42
E klantcontact@rvo.nl
www.rvo.nl/wbso

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van Economische Zaken.

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | april 2025
Publicatienummer: RVO-056-2025/JV-INNO

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken.

De WBSO is een regeling van het ministerie van Economische Zaken. RVO is verantwoordelijk voor de uitvoering.

Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld kan Rijksdienst voor Ondernemend Nederland geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Deel via: